

AAN De Minister van Onderwijs,  
Cultuur en Wetenschap

DATUM 21 oktober 2010

ONS KENMERK z2010-01208

CONTACTPERSOON

070-8888500

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

ONDERWERP wetgevingsadvies wijziging Wet op de  
expertisecentra in verband met de kwaliteit van  
het speciaal en voortgezet onderwijs

U heeft het College bescherming persoonsgegevens (CBP) gevraagd, ingevolge artikel 51, tweede lid, Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), te adviseren over het Voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Wet op de expertisecentra in verband met de kwaliteit van het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs.

Het CBP voldoet hierbij aan uw verzoek.

## I. WETSVOORSTEL

### Doel van de wetwijziging

Het speciaal onderwijs verzorgt onderwijs aan leerlingen met zodanige fysieke of cognitieve beperkingen dat zij zijn aangewezen op een overwegend orthopedagogisch en orthodidactische benadering en op de specifieke begeleidingsexpertise van speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso). De voorgestelde wetwijzigingen hebben betrekking op het vergroten van de opbrengstgerichtheid van het speciaal onderwijs in het algemeen en het inrichten van drie op de uitstroombestemming van verschillende groepen leerlingen afgestemde uitstroomprofielen in het voortgezet speciaal onderwijs in het bijzonder. Dit met als doel de kansen van leerlingen op maatschappelijke participatie te vergroten door hen gedegen voor te bereiden op doorstroming naar:

- regulier vervolgonderwijs;
- een duurzame plaats op de arbeidsmarkt, of
- vormen van dagbesteding.

Uitgangspunt is voor so en vso zoveel mogelijk aan te sluiten bij de regelgeving voor het reguliere onderwijs.

### Aanleiding voor de wetwijziging

Er wordt veel vaker dan voorheen een beroep gedaan op professionele hulp en leerlingen worden eerder verwezen naar speciaal onderwijs. Dat komt doordat meer bekend is over beperkingen van leerlingen en eerder gesignaleerd en gediagnosticeerd wordt wanneer de ontwikkeling van een kind stagneert. Maar ook doordat reguliere scholen kinderen die meer begeleiding nodig hebben vaker doorverwijzen naar het speciaal onderwijs.

De Inspectie van het Onderwijs was in de afgelopen jaren zeer kritisch over het aantal zwakke en risicovolle scholen en over de kwaliteit van het speciaal onderwijs. Het pedagogisch klimaat kreeg weliswaar uitstekende waarderingen, maar de kritiek omvatte met name: onvoldoende gerichtheid op het behalen van optimale onderwijsresultaten, gebrek aan planmatigheid en onvoldoende zicht op geboekte resultaten.

### **Instrumenten (voor zover relevant voor dit advies)**

#### *Ontwikkelingsperspectief<sup>1</sup>*

Het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs wordt verplicht het ontwikkelingsperspectief van de leerlingen in kaart te brengen en hun ontwikkeling te volgen door middel van voortgangregistratie. Zo kan de school vaststellen of de leerling zich volgens de verwachtingen ontwikkelt. Het wordt jaarlijks met de ouders/leerling geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Het ontwikkelingsperspectief van de leerling wordt opgenomen in het onderwijskundig rapport wanneer de leerling het so verlaat, en is zo het schooladvies van het so aan het vervolgonderwijs.

#### *Diploma en getuigschrift*

In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat alle leerlingen aan het eind van het onderwijs een diploma of getuigschrift ontvangen. De leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs die de examens met goed gevolg hebben afgelegd krijgen een regulier vo-diploma.

De twee uitstroomprofielen die niet gericht zijn op doorstroming naar vervolgonderwijs worden afgesloten met certificaten of getuigschriften. Het vso-getuigschrift wordt vastgesteld door de minister van OCW in een ministeriële regeling. Het vso-getuigschrift heeft niet het civiel effect van een regulier diploma, maar wordt psychologisch van belang geacht voor het gevoel van eigenwaarde van de leerlingen.

#### *Overgangsdokument*

De leerlingen die aan het eind van hun opleiding het landelijk herkenbaar vso-getuigschrift ontvangen, krijgen daarnaast een overgangsdokument waaruit kennis, vaardigheden en de ondersteuningsbehoefte (mogelijkheden en beperkingen) blijken.

Het bevoegd gezag stelt het overgangsdokument op en het wordt uitgereikt aan de leerling en zijn ouders. Zij bepalen zelf of het document daadwerkelijk ter beschikking wordt gesteld aan werkgever of zorg instelling. De inhoud van het document kan nader worden omschreven bij algemene maatregel van bestuur. Voor alle overgangen binnen het so en het vso, alsmede die van so en vso naar po, vo en mbo, blijft het onderwijskundig rapport bestaan.

#### *Handreiking, model en voorlichting*

De WEC-raad is gevraagd een handreiking op te stellen voor het vaststellen en hanteren van het ontwikkelingsperspectief. OCW heeft opdracht gegeven het bestaande leerlingvolgsysteem aan te passen aan de verschillende doelgroepen in so en vso. De WEC-Raad ontwikkelt een model voor een overgangsdokument dat leerlingen bij het verlaten van de vso-school naast hun getuigschrift meekrijgen. OCW en WEC-Raad zetten tevens instrumenten in als brochures, nieuwsbrieven en regionale bijeenkomsten om scholen actief te informeren en op te roepen tijdig aan de slag te gaan.

## **II. OPMERKINGEN CBP**

1. Het CBP constateert dat de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) niet aangehaald wordt in de ontwerp-Memorie van Toelichting (MvT). Het ligt voor de hand dat in de MvT aandacht besteed wordt aan de Wbp en met name aan het noodzaakcriterium en het proportionaliteitsbeginsel, te meer daar er bij wet een plicht tot verwerking van persoonsgegevens wordt opgelegd (zie ook de hieronder bij punt 6b genoemde Leidraad).

---

<sup>1</sup> Vervangt het huidige handelingsplan.

2. Het verwerken van bijzondere persoonsgegevens is op grond van artikel 16 Wbp in beginsel verboden. Artikel 21 Wbp biedt bepaalde, met name genoemde verantwoordelijken (onder andere scholen) op beperkte schaal een uitzondering op dit verbod. Het betreft hier onderwijs aan leerlingen die vanwege specifieke of psychische oorzaken leerproblemen hebben en daardoor speciale begeleiding nodig hebben. Om aan deze doelstelling te kunnen voldoen, mogen de scholen gezondheidsgegevens van die leerlingen vastleggen, voor zover dat voor dat doel noodzakelijk is. Dit stelt niet alleen grenzen aan de aard en omvang van de gegevens die mogen worden verwerkt, maar ook aan de kring van personen die binnen een school van deze gegevens kennis mogen nemen. Elke school is weliswaar zelf verantwoordelijk voor de naleving van de Wbp, maar omdat het wetsvoorstel scholen de plicht tot het verwerken van 'gewone' en bijzondere persoonsgegevens oplegt, dient de wetgever dat bij dit wetsvoorstel duidelijk te onderbouwen en toe te lichten in het licht van de Wbp.  
Het CBP adviseert een aparte paragraaf over de verwerking van persoonsgegevens in de MvT op te nemen.
3. Het CBP constateert dat in de MvT in de artikelsgewijze paragraaf een toelichting ontbreekt bij artikel I onderdelen B en F, die betrekking hebben op drie nieuwe bepalingen:
  - Artikel 11, vierde lid WEC: 'De scholen voorzien in een voortgangsregistratie omtrent de ontwikkeling van de leerlingen.'
  - Artikel 14 e en 14 h WEC bevat twee verplichtingen, namelijk de plicht om een overgangsdokument op te stellen voor die leerling die de school verlaat en voor wie het onderwijs in het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel en het uitstroomprofiel dagbesteding het laatst gevolgde onderwijs is en de plicht om dit document te verstrekken aan de ouders/leerling.Het CBP adviseert in de MvT, bij de artikelsgewijze toelichting en/of in de hierboven bij punt 1 bedoelde nieuwe paragraaf, aandacht te besteden aan de relatie met de Wbp.
4. In paragraaf 3.7.2 MvT staat als toelichting bij het overgangsdokument: 'Zij bepalen zelf of het document daadwerkelijk ter beschikking wordt gesteld aan werkgever of zorginstelling.' Het CBP adviseert dit op te nemen in de wettekst of in de hierboven bij punt 1 bedoelde nieuwe paragraaf. Het overgangsdokument bevat gegevens die gerekend worden tot gezondheidsgegevens in de zin van artikel 16 Wbp, waarvoor in principe een verwerkingsverbod geldt.
5. Het CBP wijst op de noodzaak om de in ontwikkeling zijnde systemen en de standaarddocumenten zodanig in te richten dat niet te veel gegevens verwerkt worden. Dat wat volgens de wet niet mag, moet technisch ook niet kunnen. Alleen een (objectief) aantoonbare noodzaak voor de verwerking (en verstrekking aan een derde is bijvoorbeeld een vorm van verwerking) en een tevens zo minimaal mogelijke omvang van de te verzamelen en uit te wisselen gegevensset kunnen bijdragen aan een rechtmatige gegevensverwerking. Het CBP merkt op dat maatvoering in gegevensuitwisseling zeker ook een rol speelt in die gevallen waarin er sprake is van stages en werkgevers over de stagiairs geïnformeerd worden.
6. Tot slot wordt gewezen op:
  - a) het door het CBP in juni 2009 gepubliceerde Richtsnoer informatieplicht basisscholen met betrekking tot het onderwijskundig rapport. Hieraan zouden OCW en WEC-Raad aandacht kunnen besteden bij hun voorlichting aan het speciaal onderwijs;

- b) de recent door het Ministerie van Justitie uitgegeven Leidraad afstemmen van wetgeving op de Wet bescherming persoonsgegevens (publicatienummer: J-2752).

### III. ADVIES

Het CBP adviseert aan het vorenstaande passende aandacht te schenken. Ik verneem graag op welke wijze u gevolg geeft aan dit advies.

Ik verzoek u om daar waar in de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel voor advies is voorgelegd aan het CBP, te vermelden dat het advies betrekking had op de versie van 1 september 2010.

Hoogachtend,

Het College bescherming persoonsgegevens,  
Voor het College,

Mw. mr. dr. J. Beuving  
Lid van het College